

Eduskunnan talousvaliokunta

TaV@eduskunta.fi

24.2.2026

Lausunto hallituksen esitykseksi patenttilaiksi (HE 204/2025 vp)

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Keskuskauppakamarilta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä uudeksi patenttilaiksi. Olen toiminut Keskuskauppakamarin ehdottamana jäsenenä patenttilain kokonaisuudistusta valmistelleessa työryhmässä. Työryhmän työ eteni hitaasti ja määräaika jouduttiin pidentämään (1.6.2022-31.12.2023, jota seurasi I jatkoaika 31.5.2025 asti ja II jatkoaika 31.12.2025 asti). On valitettavaa, että pitkäaikaisen ja kauan odotetun patenttilainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelu on pirstaloitunut. Alun perin oli tarkoitus uudistaa samanaikaisesti patenttilaki, maanpuolustuskeksintölaki ja hyödyllisyysmallilaki. Nyt käsiteltävänä olevan patenttilain hallituksen esityksen arviointi edellyttäisi kokonaiskuvaa koko uudistuksen sisällöstä, mutta sen arviointi on vaikeaa ilman tietoa muiden kokonaisuuteen kuuluvien lakien sisällöstä ja suunnitelluista muutoksista. Lausun kunnioittavasti asiasta seuraavaa.

Pidän kansallisen patenttilainsäädännön uudistusta erittäin tärkeänä ja kannatettavana. Ajanmukainen ja toimiva immateriaalioikeusjärjestelmä tukee innovointia. Patenteja ja hyödyllisyysmalleja koskevalla lainsäädännöllä ja julkisella politiikalla pidetään yllä kannustimia, jotka mahdollistavat tutkimus- ja tuotekehitystoimintaa muun muassa eri teknologioiden kehittämiseksi. On tärkeää, että nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys on sisällöllisesti Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten mukainen. Suomalaiset yritykset toimivat usein kansainvälisillä markkinoilla, joten on tärkeää, että Suomen patenttilainsäädäntö on mahdollisimman yhdenmukainen kansainvälisten sopimusten, kuten TRIPS-sopimuksen (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights) kanssa.

Keksinnön pakkolunastus ja sen suhde pakkolisensointiin (111 ja 104–110 §)

Hallituksen esityksessä on epäselvä ja mahdollisesti ristiriitainen rakenne pakkolisensointia koskevien säännösten (104–110 §) ja keksinnön pakkolunastusta koskevan säännöksen (111 §) välillä. Esitys sisältää rinnakkain sekä pakkolisensointijärjestelmän ja poikkeusoloihin sidotun keksintöjen pakkolunastuksen. Tällainen kokonaisuus tarvitsisi selkeät perustelut ja rajanvedon pakkolisensoinnin ja pakkolunastuksen välillä, jotta olisi mahdollista arvioida, milloin lisensointi ei ole riittävä toimenpide ja milloin pakkolunastus on “välttämätön”. Huolimatta ajallisesti

**KESKUS-
KAUPPAKAMARI**

Alvar Aallon katu 5 c, PL 1000 | 00100 HELSINKI | +358 9 4242 6200
kauppakamari.fi

pitkästä lainvalmistelusta käsillä olevan hallituksen esityksen sisältämää säännöstä keksinnön pakkolunastuksesta ei käsitelty patenttilakityöryhmän kokouksissa.

Hallituksen esitys sisältää mekanismin, jolla valtio voisi pakkolunastaa patenttioikeuden poikkeusoloissa sekä säilyttää pakkolisensointia koskevan järjestelmän. Pakkolunastus on kuitenkin pysyvä toimenpide, mutta poikkeusolot ovat lähtökohtaisesti määräaikaista. Poikkeusolot määritellään Suomessa valmiuslaissa (1552/2011). Sen 3 §:n mukaan poikkeusoloja ovat muun muassa aseellinen hyökkäys, pandemia, suuronnettomuus ja tietyt hybridiuhat. Pysyvä patenttioikeuden siirto valtiolle ehdotetun 111 §:n nojalla on vaikeasti perusteltavissa suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta, kun perusteena ovat luonteeltaan tilapäiset ja poikkeukselliset olosuhteet.

Pakkolisensointi on vähemmän puuttuva ja sen tulisi lähtökohtaisesti olla riittävä keino. EU:n patenttien pakkolisensointia kriisitilanteissa koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2025/2645 (jäljempänä pakkolisensointiasetus) korostaa, että pakkolisensointi on viimesijainen keino, sillä ensisijaisesti tavoitellaan vapaaehtoisia lisenssejä ja pakkotoimet rajataan välttämättömään. Tämä tukee näkemystä, että kansallisessa sääntelyssä pakkolisensoinnin tulisi olla ensisijainen kriisityökalu ja että pakkolunastusta koskeva säännös menee pidemmälle kuin olisi tarpeellista. Käytännössä kriisitilanteissa ongelmana ei ole patentin omistaminen, vaan tuotannon käynnistäminen ja skaalaaminen, toimittajien kelpoisuuden selvittäminen, valinta tai vaadittujen tietojen ja taitojen opettaminen sekä toimivien toimitusketjujen aikaansaaminen. Pakkolisensointi mahdollistaa sen, että kolmas osapuoli saa oikeuden valmistaa ilman patentin omistusoikeuden siirtämistä valtiolle.

Käsitteen ”täysi korvaus” käyttäminen pakkolunastusmekanismia koskevassa ehdotetussa 111 §:ssä voi lisätä epäselvyyttä ja oikeudenkäyntiriskiä verrattuna vakiintuneeseen kansainväliseen terminologiaan, sillä ei ole selvää, mitä korvaustapaa sovelletaan, kuten esimerkiksi markkinaehtoista lisenssirojalitperustetta tai laajempaa vahingonkorvaukseen perustuvaa lähtökohtaa. Hallituksen esityksestä ei käy ilmi, millä arviointiperusteilla ”täysi korvaus” määräytyy. Tämä voi aiheuttaa tulkintaongelmia ja hidastaa menettelyä kriisitilanteessa.

EU:n pakkolisensointiasetuksessa käytetään käsitettä ”riittävä korvaus” (adequate remuneration). TRIPS-sopimuksen 31(h) artiklassa käytetään termiä ”riittävä korvaus” (adequate remuneration) peruslähtökohtana ilman lupaa tapahtuvan käytön osalta. TRIPS-sopimuksen 31 artiklassa edellytetään esimerkiksi korvauksen määräytymistä niin, että se

heijastaa valtuutuksen taloudellista arvoa ja päätösten sekä maksettavan korvauksen riippumatonta tarkastelua. Pysyvä pakkolunastus yhdistettynä epäselvään korvauksen määräytymiseen voi herättää kysymyksiä siitä, onko hallituksen esityksessä ehdotettu kansallinen keksinnön pakkolunastus TRIPS-sopimuksen mukainen.

On mahdollista, että hallituksen esitys menee EU:n pakkolisensointiasetusta pidemmälle. Pakkolisensointiasetuksessa pakkolisensointi esitetään viimesijaisena keinona ja se sisältää suojamekanismeja ja selkeän kriisitilan aktivointilogiikan. Erillinen kansallinen pakkolunastusmenettely poikkeusoloissa voi ylittää sen, mikä olisi tarpeellista. Se lisää sääntelyn hajanaisuutta ja heikentää patentinhaltijan oikeusvarmuutta.

Poikkeusoloja koskeva sääntely edellyttää erityistä täsmällisyyttä ja selkeyttä. Laissa tulisi välttää avoimia ja väljiä toimivaltuuksia, jotka voivat muodostaa ennakkotapauksen laajalle harkintavallalle poikkeusoloissa. Oikeusvarmuuden näkökulmasta on tärkeää, ettei poikkeusoloja käytetä yleisvaltuutuksena puuttua omaisuudensuojaan ilman tarkkarajaisia edellytyksiä ja menettelysääntöjä.

Mielestäni pakkolisensoinnin tulisi olla ensisijainen keino toimia kriisitilanteessa. Lisäksi tulisi harkita, että keksinnön pakkolunastusta koskeva ehdotettu 111 § joko poistetaan tai vaihtoehtoisesti sen käyttö rajataan erittäin poikkeuksellisiin tilanteisiin nimenomaisin välttämättömyyskriteerein ja määritellään sen käyttäminen selkeästi ja ajallisesti rajautuen poikkeusolojen keston. Tällöin tulee täsmentää, miksi pakkolisensointi ei ole riittävä toimenpide, kauanko pakkolunastus kestää sekä miten ja milloin oikeudet palautuvat poikkeusolojen päätyttyä. Lisäksi korvauksen määräytyminen tulee tarkentaa niin, että se vastaa olemassa olevia ja vakiintuneita lisensiointikäytäntöjä ja että se on TRIPS-sopimuksen mukainen.

Minna Aalto-Setälä
Johtava asiantuntija
Keskuskauppakamari

KESKUS-
KAUPPAKAMARI

Alvar Aallon katu 5 c, PL 1000 | 00100 HELSINKI | +358 9 4242 6200
kauppakamari.fi